

Észrevételek a Cstv. 12. § (5) bekezdéséhez

Hitelezői igénybejelentés a csődeljárásban

A gyakorlatban számos esetben felmerülő probléma, hogy a jelenleg hatályos csődeljárási szabályok szerint a hitelezői igénybejelentés, annak formája, terjedelme, közlése jár-e, és amennyiben igen, akkor milyen hatással a hitelező követelésének további sorsára, annak érvényesíthetőségére. Jelen írásban ennek a valójában összetett problémakörnek egy kis szeletét, a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 12. § (5) bekezdését – illetve az ebből szükségképpen adódó kérdéseket – kívánjuk áttekinteni.

**Dr. Boóc Ádám PhD ügyvéd (Budapest),
egyetemi adjunktus (KRE ÁJK),
tudományos munkatárs (MTA JTI)**

A Cstv. 12. § (5) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„12. § (5) Az adóst és a hitelezőket a besorolásról és a nyilvántartásba vett követelés összegéről haladéktalanul értesíteni kell, és legalább 5 munkanapos határidőt kell számukra biztosítani arra, hogy arra vonatkozóan észrevételt tehesenek. Az észrevétel tárgyában a vagyonsfelügyelő dönt, és erről haladéktalanul köteles értesíteni a hitelezőt és az adóst, akik az erről történt tudomásszerzéstől számított 5 munkanapon belül nyújthatnak be kifogást a bírósághoz a vagyonsfel-

ügyelő besorolásra vonatkozó intézkedése ellen, ideértve azt is, ha a vagyonsfelügyelő nem a hitelező által bejelentett összegben veszi nyilvántartásba a követelést. A bíróság a kifogás elbírálása tárgyában soron kívül, de legfeljebb 8 munkanapon belül határoz. A végzés ellen külön fellebbezésnek nincs helye. A bíróság végzése következtében nem vitatottként nyilvántartásba vett követelés nem minősül az adós általi tartozáselismerésnek, a hitelezővel szembeni igényérvényesítést nem zárja ki, a vitatottként nyilvántartásba vett követelés vagy a hitelezői bejelentéshez képest kisebb

összegben nyilvántartásba vett követelés pedig nem képezi akadályát az adóssal szembeni későbbi igényérvényesítés iránti eljárás megindításának. A bíróság a kifogás tárgyában hozott végzésében elrendeli, hogy a vitatott követelés (a követelés vitatott része) vonatkozásában az adós olyan mértékű tartalmakat köteles képezni a csődeljárás során, mint ami a hitelezőt akkor illetné meg, ha követelése nem vitatottként kerülne besorolásra, amennyiben a követelés jogosultja igényét peres úton érvényesíti az adóssal szemben, és ezt a perindítást a vagyonsfelügyelőnél igazolja.”

Az igen – talán túlzott mértékben is – terjedelmes jogszabályhely a hitelezői igénybejelentés *végző szakaszával* foglalkozik. Mint ismeretes, a hitelezői igénybejelentés lényege, hogy a hitelezőknek a csődeljárás elrendeléséről szóló végzés közzétételétől számított 30 napon belül fennálló követeléseiket a vagyonsfelügyelő részére be kell jelenteniük, míg a csődeljárás kezdő időpontját követően keletkező követeléseiket 3 munkanapon belül kell bejelenteni. A bejelentés lényege, hogy a vagyonsfelügyelő a követelést valamilyen minősítéssel – *vitatottként* vagy nem *vitatottként* – nyilvántartásba veszi, majd erről a hitelezőt értesíti.

A 12. § (5) bekezdésében szereplő szabály lényege, hogy a vagyonsfelügyelőnek a hitelező részére történő értesítéssel 5 napos határidőt kell szabni a hitelezőnek arra, hogy *észrevételt* tegyen a bejelentett követeléssel kapcsolatos minősítésre, illetve a követelés összegére. Az észrevételről a vagyonsfelügyelő hoz döntést. A döntésről haladéktalanul köteles értesíteni a hitelezőt és az adóst, akik az erről történt tudomásszerzéstől számított 5 munkanapon belül nyújthatnak be kifogást a bírósághoz a vagyonsfelügyelő besorolásra vonatkozó intézkedése ellen. Idetartozik az is, ha a vagyonsfelügyelő nem a hitelező által bejelentett összegben veszi nyilvántartásba a követelést. A bíróság a kifogás elbírálása tárgyában soron kívül, de legfeljebb 8 munkanapon belül köteles határozni. A végzés ellen külön fellebbezésnek nincs helye.

Igen lényeges, hogy a bíróság végzése következtében nem vitatottként nyilvántartásba vett követelés *nem* minősül az adós általi tartozáselismerésnek. Ez tehát a hitelezővel szembeni igényérvényesítést nem zárja ki, a vitatottként nyilvántartásba vett követelés vagy a hitelezői bejelentés

téshez képest kisebb összegben nyilván tartásba vett követelés pedig *nem* képezi akadályát az adóssal szembeni semmilyen későbbi igényérvényesítés iránti eljárás megindításának.

A bíróság a kifogás tárgyában hozott végzésében elrendeli, hogy a vitatott követelés, illetőleg a követelés vitatott része tekintetében az adós olyan mértékű *tartalé-*kot köteles képezni a csődegyezség során, mint ami a hitelezőt akkor illetné meg, ha követelését nem vitatottként sorolták volna be, abban az esetben, ha a követelés jogosultja igényét peres úton érvényesíti az adóssal szemben, és ezt a perindítást a vagyonfelügyelőnél igazolja.

A jogszabályhely gyakorlati alkalmazásával kapcsolatban elsődlegesen az alábbi problematikus kérdések merülnek fel: (i) a követelés keletkezésének időpontja vonatkozásában lehet-e különbséget tenni az egyes vitatott hitelezői igények *jogi megítélés* között, (ii) mi a *jogkövetkezménye* annak, ha valamely hitelező az igénybejelentést, illetve a jogszabályhely szerinti észrevételezést, kifogásolási eljárást elmulasztja. A továbbiakban e kérdésekkel kívánunk részletesen foglalkozni.

I.

A hitelezői igény vitatottá minősítése voltaképpen igen egyszerű kérdés: abban az esetben, amennyiben az adós egy adott követelést *nem ismer el*, azt *nem tartja jogszerűnek*, akkor vitatottnak fogja azt tekinteni. Értelemszerűen sokfajta oka lehet egy követelés vitatásának, melybe nyilvánvalóan beleértendő a peresített követelés. Abban az esetben, amennyiben az adós és hitelezője között – még a csődeljárás kezdete előtt – per van folyamatban egy adott vagyoni igény vonatkozásában, megítélésünk szerint ezt az igényt a vagyonfelügyelő nyilvánvalóan vitatott igényként regisztrálja.

A hivatkozott és elemzett jogszabályhely utolsó mondata azt mondja ki, hogy a bíróság a kifogás tárgyában hozott végzésében elrendeli, hogy a vitatott követelés (a követelés vitatott része) vonatkozásában az adós olyan mértékű tartalékot köteles képezni a csődegyezség során, mint ami a hitelezőt akkor illetné meg, ha követelése nem vitatottként kerülne besorolásra, amennyiben a követelés jogosultja

igényét peres úton érvényesíti az adóssal szemben, és ezt a perindítást a vagyonfelügyelőnél igazolja.

Ebből az következik, hogy a jogalkotó az egyes vitatott hitelezői igények között mégiscsak tesz *bizonyos fokú* különbséget, mivel megítélésünk szerint ez a szabály – jelesül a perindítás tényének igazolása – kizárólag olyan, vitatottnak minősített hitelezői igények vonatkozásában értelmezhető, amelyek peresítésére a csődeljárás kezdeményezését megelőzően nem került sor.

Felmerül a kérdés, hogy vajon mi a teendő abban az esetben, ha a csődeljárás kezdeményezését megelőzően sor került a perindításra. A Cstv. 12. §-ának szellemében a hitelezőnek be kell jelentenie az irányadó határidőn belül hitelezői igényét. Amennyiben ezt megteszi, akkor a vagyonfelügyelő ezen hitelezői igényt – az ekkor már folyamatban lévő, nyilvánvaló-

an ügyszámmal is rendelkező, és vélhetőleg az adósi (az adott perben alperesi), a felperesi kereset teljesítését ellenző ellenkérelmet is magában foglaló perre figyelemmel – kizárólag vitatott hitelezői igényként veheti nyilvántartásba.

A Cstv. 12. § (5) bekezdése az ekkor még nem peresített követelésekre előír egyfajta eljárásrendet, amelynek értelmében a hitelezőnek először a vagyonfelügyelő besorolását észrevétellel kell ellátnia, majd amennyiben a vagyonfelügyelő ezt követően nem módosítja a vitatott besorolást, úgy *kifogást* kell benyújtania a vagyonfelügyelő intézkedése ellen. Ezt követően kerülhet sor arra, hogy pert indítson a hitelező, és a perindítás tényét a vagyonfelügyelőnél igazolja.

Ezzel kapcsolatban merül fel ama kérdés, amely szerint amennyiben a csődeljárás kezdete előtt a hitelező az igényét már

polgári perrel érvényesítette, akkor a csődeljárás során *szükséges-e* a hitelezőnek a vagyonfelügyelő által vitatott hitelezői igényként besorolt és visszaigazolt követeléssel szemben bármilyen egyéb lépést tennie. Megítélésünk szerint abban az esetben, amennyiben a követelés besorolására a megfelelő összességben sor került, *nem* szükséges semmilyen további lépést tennie. Véleményünk szerint a vitatottként besorolt hitelezői igényrel szemben ennek megfelelően a hitelezőnek *nem* szükséges észrevételt tennie, majd kifogást benyújtania sem.

Nyilvánvaló az is, hogy ebben az esetben a Cstv. 12. § (5) bekezdésének utolsó fordulatában szabályozottaknak sem kell eleget tennie (perindítás tényének igazolása), hiszen az *fogalmilag kizárt*. A hitelező ugyanis az eljárás egy korábbi szakaszában, amikor a hitelezői igényt bejelentette,

nyilvánvaló módon utalt arra, hogy igénye egy már korábban kezdeményezett peres eljárás alapul, és szabályszerű bejelentés esetén az ügy ügyszámát, az eljáró bíróság nevét is fel kellett tüntetnie. Az adós vagyonfelügyelőjének egyébiránt a perrel amúgy is tudomást kell szereznie, hiszen annak az adós könyveiben, nyilvántartásában megfelelő nyomának kell lennie.

Ebben az esetben megítélésünk szerint a vagyonfelügyelő a *hitelezői igényt* kizárólag vitatott hitelezői igényként tudja visszaigazolni, hiszen az adós addigi – a peres eljárásban tett – nyilatkozatával állna ellentétben az, ha nem vitatottként igazolná vissza. A nem peresített esetekben egyértelmű, hogy a Cstv. 12. §-ában mi a jogalkotói szándék: a jogalkotó voltaképpen a csődeljárás keretei közé kontradiktórius eljárási elemeket épít be azzal, hogy a hitelező kötelezettségévé teszi azt, hogy a vagyonfelügyelő által vitatottként visszaigazolt követeléssel szemben észrevétellel, majd kifogással éljen, végül pedig pert indítson.

A csődeljárás kezdete előtt már megindított per esetében a hitelezőnek megítélésünk szerint *nem* kell a vitatott igényként nyilvántartásba vett hitelezői igényrel szemben észrevétellel, majd kifogással élnie. Ez ugyanis a fentiekben írtakra, illetve a folyamatban lévő perre tekintettel megkettőzne egy eljárást, hiszen a folyamatban lévő per éppen azt a célt szolgálja, hogy a felek, a hitelező és az adós közötti jogvitát eldöntse, ezért pergazdaságossági szempontból is feleslegesnek tűnik az, hogy a hitelező a vagyonfelügyelő ezen – egyébként szükségszerű – intézkedésével szemben észrevételt, illetve kifogást terjesszen elő.

Amikor a hitelező a csődeljárási hirdetmény megjelenését követően a vagyonfelügyelő részére a hitelezői igényt bejelentette, a vagyonfelügyelő azt – a folyamatban lévő perre tekintettel – *kizárólag* vitatott hitelezői igényként igazolhatta vissza. A vagyonfelügyelő intézkedésével szemben kifogás benyújtására azért *nem* lehetett mód, mivel a vagyonfelügyelő másrészt *nem* is vehette volna nyilvántartásba a hitelezői igényt. A hitelező kifogását erre figyelemmel *nem* is tudta volna *semmivel sem* alátámasztani. Ha a hitelező a vagyonfelügyelő által helyesen vitatottként nyilván-

tartásba vett igényt kifogással vitatja, az *contra legem* eljárás lenne több okból is.

A kifogás a vagyonfelügyelő *jogszerűtlen* intézkedése, mulasztása ellen vehető igénybe, a jelen esetben azonban nincsen ilyen, hiszen másként *nem* is vehette volna nyilvántartásba. *Joggal való visszaélést* eredményezhetne egy ezzel ellentétes jogértelmezés, illetve jogszerűtlen lett volna ezt megfellebbezni – megjegyzendő, hogy a bíróságnak ilyen esetben a kifogást el kell utasítania. A csődeljárással foglalkozó bíróságnak hatásköre se lenne egy polgári pert illetően módon eldönteni. Sőt, ha a csődbíróság *nem* vitatott igényként veszi figyelembe, akkor az a kérdés merül fel, hogy a polgári bíróság a polgári perben milyen döntést fog hozni. Abban az esetben ugyanis, ha *ad absurdum* elutasítja a keresetet, akkor a két bírói döntés lesz a fentiek szerint inkonzisztens.

A fentiekkel kapcsolatban az alábbi szakirodalmi álláspontra kívánunk utalni:

„Ha a hitelező nem igazolja a vagyonfelügyelő által előírt határidőben a keresetlevél benyújtását, úgy a vagyonfelügyelőnek a hitelezői igényt törölni kell a nyilvántartásból, és a nyilvántartásba vételi díjat is vissza kell utalni.”¹

Ebből teljesen egyértelműen következik, hogy amennyiben *A csődtörvény magyarázata* című mű által alkalmazott – a későbbiekben bemutatandó – jogértelmezést fogadjuk el, akkor ez az értelmezés is kizárólag a csődeljárás kezdete előtt perrel *nem* érvényesített igényekre alkalmazható.

II.

A fentiek alapján alappal merül fel az a témánk szempontjából jelentős kérdés, hogy a hitelezői igénynek a csődeljárásba történő bejelentésének elmulasztását hogyan, miképpen kell megítélni. A *Csődtörvény magyarázata* című kommentár ezzel kapcsolatban a következő állásponatot tartalmazza:

„A részt nem vevő hitelezők csődegyezség megkötése esetén követelésüket az adóssal szemben nem érvényesíthetik. A felszámolási kénszeregyezségnél a törvény ezt ki is mondja, itt ez elmaradt. Miért kell mégis a felszámolási kénszeregyezség rendelkezéseit itt alkalmazni? Azért, mert – basonlóan a felszámolási kénszeregyezséghez – egy megkötött egyezség végrehajthatóságát kérdőjelezheti meg egy olyan követeléssel rendelkező, aki nem vett részt az eljárásban, nem vállalta annak terheit, nem is vették fi-

gyelemben az egyezség megkötésekor, a követelésére tekintet nélkül állapodtak meg az adós vagyonának a szétoztásáról, reorganizációról... Azt is figyelembe kell venni, hogy a hitelező – a törvényben előírt értesítési, hirdetményi stb. kötelezettségek miatt – bizonyosan értesül a csődeljárás elrendeléséről, és arról a lehetőségről, hogy hitelezőként bejelentkezzen az eljárásba. Ha ezt nem teszi meg, az a saját akaratlagos döntése, ezért annak következményeit is viselnie kell. Ha összevetjük a felszámolási egyezséget és a csődegyezséget, akkor látható, hogy bár a hitelezői csoportok különböző módon kerülnek kialakításra, mind a kettőt a bíróság hagyja jóvá, mind a kettő kényszerű egyezség a hozzá nem járuló hitelezőkre vonatkozóan, és mind a kettőnek az az eredménye, hogy az adós folytatja a tevékenységét. Álláspontom szerint az egyezségekre tekintettel kimondható, hogy a csődeljárásban részt nem vett hitelező csak akkor érvényesítheti követelését – és most már a felszámolásban –, ha a csődeljárás sikertelen volt és emiatt a felszámolási eljárás megindult. Ha a csődeljárás sikeres volt, akkor az, aki hitelezőként nem vett részt az eljárásban, követelését többet az adóssal szemben nem érvényesítheti.”²

Ezen álláspont szerint a csődeljárásba történő hitelezői bejelentkezés elmulasztása anyagi jogi jogvesztéssel, az anyagi jog elenyészésével jár. Az idézet utal mintegy analógiaszerűen a felszámolási eljárásra, holott a csődeljárásra a Cstv. rendszerében a felszámolási eljárás mint háttérszabály alapvetően nem alkalmazható.

Említést érdemel, hogy a fentiekkel teljes mértékben ellentétes álláspontot foglal el a Pécsi Ítéltábla Polgári Kollégiuma által kialakított vélemény:

Az a hitelező, aki a csődeljárásban nem jelenti be a követelését, vagy késedelmesen jelenti be azt, a csődegyezségnek nem részese, az egyezség rá nem hat ki. Ennek következményeként, ha

a) a csődeljárás sikertelen és átfordul felszámolási eljárássá, a hitelező a követelését akkor is bejelentheti a felszámolónál, ha a csődeljárásban ezt nem tette meg, vagy késedelmesen tette meg;

b) amennyiben a csődeljárásban egyezséget kötöttek, s az egyezség nem teljesítése miatt a Cstv. 27. § (2) bekezdés d) pontja alapján valamely hitelező kéri a felszámolási eljárás megindítását, ebben az eljárásban az a hitelező is bejelentheti követelését, aki a csődeljárásban nem jelent-

kezett be hitelezőként, vagy késedelmesen tett bejelentést;

c) az a hitelező, aki a csődeljárásban nem, vagy késedelmesen jelentette be az igényét a sikeres csődegyezség megkötését követően peres vagy peren kívüli eljárásban az igényét érvényesítheti.³

Ezen álláspont – a Kommentár véleményével teljes mértékben ellentétesen – a csődeljárásba történő bejelentkezés elmulasztásához nem fűz anyagi jogi jogvesztést.

Az ítélkezési gyakorlat számára egyáltalán nem közömbös kérdés, hogy melyik jogértelmezés válik irányadóvá, hiszen az egymásnak ellentmondó, teljesen eltérő álláspontot képviselő értelmezések értelemszerűen egyfajta jogbizonytalansághoz vezethetnek. Az rögzíthetőnek tűnik, hogy a bejelentkezés elmulasztása olyan szélsőséges módon semmiképpen sem értelmezhető, mely szerint anyagi jogi jogvesztéssel járna az, ha a csődeljárásba bejelentkezett, a csődeljárás kezdete előtt igényét perrel érvényesített hitelező, a vitatott hitelezői igényként történő besorolást követően nem nyújt be észrevételt, majd kifogást.

A Kommentár által elfoglalt értelmezés a Cstv. 2009. évi, a 2009. évi LI. törvénnyel elrendelt módosításához kapcsolódik. Ennek ellenére, ha a korábbi joggyakorlatot tekintjük át, akkor az nem ennyire szigorú, vagyis a bejelentkezés elmulasztásához jogvesztést nem fűző értelmezés vezethető le egyes döntésekből. A BH. 1994.211. sz. alatt közzétett eseti döntés az alábbiakat mondja ki:

„A csődeljárásban (...) a felek között egy olyan közös megegyezés jön létre, amely megfelel a Ptk. 240. §-ának (3) bekezdésében foglalt egyezséggel történő szerződésmódosításnak. A felek között tehát egy polgári jogi egyezség jön létre, amely különbözik a bíróság által jóváhagyott egyezségtől. Ebbe az egyezségbe szabadon bevonható a felek mindenre kiterjedő rendelkezése, amelyek egyéb jogszabálynak a tiltó rendelkezéseibe nem ütköznek. Ezért helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság ítéletében arra, hogy a felek a peres eljárás alatt álló vitás követelést is rendezhetik a csődeljárás keretében.”⁴

Argumentatio a contrario alkalmazásával rá lehet mutatni arra, hogy a fenti jogeset alapján abban az esetben, ha a hitelező a csődeljárásba nem jelentkezik be, igényét érvényesítheti perrel. Az idézet utolsó

mondata szerint ugyanis a peres eljárás alatt álló követelést is lehet rendezni csődeljárás keretében. Ebből pedig az következik, hogy nem kötelező a peresített követelést a csődeljárás keretében rendezni, vagyis ezen – igaz, régebbi – jogeset értelmében a csődeljárásba való bejelentkezés elmulasztása az anyagi jogi igény elenyészését nem fogja eredményezni. Meglátásunk szerint hasonló álláspont olvasható ki a BDT. 2008.1871. sz. alatt közzétett eseti határozatból, amely a következő megállapításokat tartalmazza:

„A jogosult pénzkövetelését a csődeljárás alatt álló adóssal szemben bíróság előtt érvényesítheti, és nincs akadálya annak sem, hogy a bíróság a moratórium hatálya alatt álló adóssal szemben marasztaló határozatot hozzon.”

Azt, hogy a csődeljárás hatálya alatt a jogosult a pénzkövetelést más módon – vagyis nem csupán a csődeljárás keretein belül érvényesítheti, a régebbi joggyakorlatból a BH. 1993.452. sz. alatt közzétett eseti döntés is alátámasztja az alábbiak szerint:

„A csődeljárás tartama alatt a hitelező követelését fizetési megtagadás útján érvényesítheti ugyan, de a moratórium ideje alatt a pénzkövetelés végrehajtása szünetel.”

Fentieket összefoglalva elmondható, hogy ebben az adott egyedi esetben igen nagy jelentőségű problémában nem egységes a jogalkalmazási gyakorlat, illetve a jogértelmezés. Mindez a konkrét ügyben akár adósi, akár hitelezői képviseletet ellátó ügyvéd vagy más jogalkalmazó részére nem kis nehézséggel – és értelemszerűen igen jelentős felelősséggel – jár. Alappal feltehető megítélésem szerint, hogy e probléma megnyugtató rendezése is csak egy új csődtörvény elfogadásával érhető el, mely jogszabály megalkotása sürgető igényként jelentkezik a vitás ügyek rendezése érdekében eljáró jogkereső közönség részéről. ■

Jegyzetek

- 1 Lásd: Csöke A. – Fodorné Lettner E. – Juhász Cs.: A csődtörvény magyarázata. Budapest, 2009. 246. o.
- 2 Lásd: Csöke – Fodorné Lettner – Juhász : I. m. 222. o.
- 3 Lásd: http://www.pecsiiteltabla.hu/docs/szakmai/polgari/koll_ules_emlekezteto_20101022.pdf.
- 4 Ezzel kapcsolatban lásd: Juhász L.: A magyar csődjog kézikönyve. Budapest–Pécs, 2003. 95.o.